

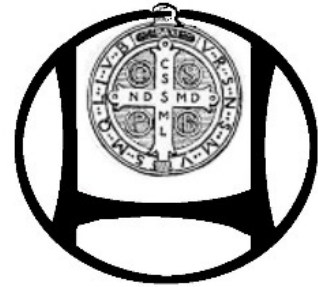
25e zondag door het jaar C

Leerhuis Bethlehem

25e zondag door het jaar
C

VREDESZONDAG

Onzen Heertje,
erfgoedvereniging vzw
Trommelaarstraat 15 - Doornstraat 11A
8970 Poperinge - mvchvd@skynet.be

v.u. Onzen Heertje, erfgoedvereniging vzw i. s. m. Het Goede Doel, Doornstraat 11A, 8970 Poperinge

Amos 8,4-7

4 Jullie die de armen kwaad willen berokkenen¹ en uit zijn op de ondergang van de machtelozen² van dit land, luister³! 5 Jullie zeggen: 'Wanneer is de dag van de nieuwe maan⁴ voorbij, zodat we weer koren kunnen verkopen? Wanneer de sabbat, zodat we weer graan kunnen verhandelen?' Jullie maken de efa⁵ kleiner, jullie maken de sjekel⁶ zwaarder en jullie knoeien met de weegschaal. 6 Jullie kopen de zwakken voor een handvol zilver, de armen voor een

1 **שָׁפְפוּ** = opslokken, slurpen, het bloed uitzuigen – de Fr. Vertaling schrijft *dévorez* – 1) "happen, hijgen" SV "opslokt"; 2) "verlangen naar"; 3) "(zich) haasten"

2 **עֲנִי** = kleinen, armen van geest, die zich aan JHWH overlaten. ^אweerloze, ..

3 Sjema – schema – onderhorige = die luistert, hoort, gehoorzaam is aan het Woord: met geheel het hart, de geest en de toewijding in zijn gedrag (krachten).

25e zondag door het jaar C

paar sandalen⁷, en jullie zeggen: 'Ook het kaf verkopen we als graan!' 7 Nooit – en dit zweert de HEER op wie Jakobs volk zich laat voorstaan – zal ik een van jullie daden vergeten.

8 Daarom zal de aarde beven, en al wat erop leeft gaat in rouw gehuld. Ze zal in haar geheel omhoog komen, zoals de Nijl; ze zal kolken en weer wegzinken, zoals de rivier van Egypte

kort

Het is duidelijk dat Amos het heeft over de beleving, het leven in *geest en waarheid*. Na Pinksteren is het niet moeilijk om te beseffen dat het gaat om leven met, in en door de geest van

⁴Een van de minder opvallende feesten in de Bijbel is het feest van de nieuwemaansdag. Dit wordt namelijk niet genoemd in Leviticus, maar alleen in het boek Numeri. Iedere nieuwe maan moesten brandoffers en vredeoffers worden gebracht, begeleid door trompetgeschal: dit diende om het volk bij God in gedachtenis te brengen (Num. 10:10; Ps. 81:4). Er werden ook spijs- en plengoffers gebracht, en een zondoffer (Num. 28:11-15). Directe richtlijnen om de nieuwe maan als een rustdag te vieren staan er niet in de wet. Toch zijn er aanwijzingen dat het wel een bijzondere dag voor het volk was. Als de Sunamitische vrouw naar Elisa wil gaan, dan zegt haar man: "Waarom gaat gij heden tot hem? Het is geen nieuwe maan, noch sabbat" (2 Kon. 4:23). Een andere aanwijzing is Amos' beschuldiging dat het volk tijdens de nieuwe maan zuchtte dat het geen handel kon drijven (Am. 8:5). Typologisch is de maan het beeld van Israël. De maan geeft uit zichzelf geen licht, maar weerkaatst het licht van de zon. Zo is de maan het beeld van Gods volk, dat het licht van God uitstraalt. In het duizendjarig rijk zal dit nieuwe begin er duidelijk zijn. Ook Ez. Verwijst naar de functie van de nieuwe maan. Dan zal de nieuwe maan, net als de sabbat, worden gebruikt als een dag om de Here te aanbidden (Jes. 66:23). De oostpoort van de binnenste voorhof zal dan worden geopend en de vorst van Israël zal aanbidden op de drempel van deze poort en het volk zal zich bij de ingang van deze poort voor de Here neerbuigen (Ezech. 46:3).

⁵De homer is een maat voor droge en natte waren, met een inhoud van 10 efa of 10 bath of 218,3 liter. Andere bronnen geven een inhoud van 440 liter voor een homer. De inhoud verschilt naargelang de bron Joods of Babylonisch is. De homer wordt ook wel een ezelslast genoemd. Het gewicht dat een lastdier kan dragen. Men spreekt dan van een inhoud van 400 tot 440 liter. Dat is wellicht overschat. Welke ezel kan bijna een halve ton dragen. Ik heb daarom gekozen voor de 218,3 liter gebaseerd op de 10 bath.

De omer is een maat voor droge en natte waren en is gelijk aan de gomer. De kor is een inhoudsmaat voor natte waren en is eveneens gelijk aan de Homer.

25e zondag door het jaar C

Christus, de vruchten van de Heilige Geest te vieren (zoals je teugels viert). De waarheid komt er met de nieuwe maan – de dag begint met de maan. De waarheid is een gedragscode. De waarheid doe je.

Ps. 113

1 Halleluja!

Loof, dienaars van de HEER,
loof de naam van de HEER.

2 **De naam van de HEER zij geprezen**

van nu tot in eeuwigheid.

3 Van waar de zon opkomt tot waar zij ondergaat,
zij geloofd de naam van de HEER.

4 Verheven boven alle volken is de HEER,
verheven boven de hemel zijn luister.

5 Wie is gelijk aan de HEER, onze God,
die hoog daar boven zijn woning heeft,

6 die zijn oog richt naar beneden,
wie in de hemel en op de aarde?

7 Hij verheft uit het stof wie berooid is,
uit het vuil tilt hij op wie alles ontbeert.

8 Hij laat hem wonen bij hooggeplaatsten⁸,
bij de hoogsten van zijn volk.

6 Sjekel: De sikkel (shekel) was een Joodse zilveren munt ter waarde van 4 drachmen (daglonen) of denarie . Ze was dus aan koopkracht gelijk aan de tetradrachme en de stater. Judas heeft dertig van deze sikkels gekregen voor het verraden van Jezus, (Matt.27:3). -120 daglonen dus, een kwart jaarloon.

7 In de Psalmen komen we de vreemde opmerking tegen dat *Moab is mijn waspot; op Edom zal ik mijn schoen werpen!* (Ps 60:10; 108:10). Sommigen gaan er vanuit dat het een symbool is voor het in bezit nemen van het land, men verwijst dan naar het feit dat dit gebruik bij Abessynische koningen is geconstateerd. In dit Bijbel komen we dit tegen in Ruth (4:7), waar men een schoen uittrekt en geeft aan de ander als symbool van eigendoms-overdracht (niet van de schoen maar van een stuk land)

Anderen denken meer praktisch en stellen dat Moab een bekken is voor het wassen van zijn voeten, en de uitgetrokken (vuile) schoenen worden dan naar Edom geworpen. In dit geval moet het als een belediging worden opgevat.

25e zondag door het jaar C

9 De onvruchtbare vrouw laat hij wonen in het huis,
een vrolijke moeder van kinderen.

Halleluja!

kort

Het komt op loven, prijzen en danken aan met handen en voeten. Dat is wat we in de hemel hier en nu en in eeuwigheid als werkopdracht hebben. In tijd (de hele zonnedag) en ruimte (volkeren). Zoals de Heer is Schepper, Bevrijder en uiteindelijke Voltooier in de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (waar de nieuwe maan naar verwijst).

1 Tim. 2,1-8

1 Allereerst vraag ik dat er voor alle mensen gebeden wordt, dat er smeekbeden, voorbeden en dankgebeden voor hen worden uitgesproken. 2 Bid voor **alle koningen en gezagsdragers**, opdat we rustig en ongestoord kunnen leven, in alle vroomheid en waardigheid. 3 Dat is goed en welgevallig in de ogen van God, onze redder, 4 die wil dat alle mensen worden gered en de waarheid leren kennen. 5 Want er is maar één God, en maar één bemiddelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus, 6 die zichzelf gegeven heeft als losgeld voor allen, als het getuigenis voor de vastgestelde tijd. 7 Om dit te verkondigen ben ik als apostel aangesteld. Ik spreek de waarheid, ik lieg niet – ik ben aangesteld als leraar voor de heidenen om hun **het geloof en de waarheid** te onderwijzen. 8 Ik wil dat bij iedere samenkomst de mannen met geheven handen⁹ bidden, vol toewijding, zonder wrok of onenigheid.

8 Als Bevrijder (//Amos) wordt Hij prachtig beschreven in het Magnificat. Als Voltooier is Hij hier – vast niet genderneutraal – uitgetekend als de Borg voor een vrolijke moeder met kinderen. Waar de Joodse gemeenschap van toen zeer op gericht was.

9 χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. vrij van wraak en twist – handen die zijn geheiligd, gewijd met beloften en zegeningen (vol toewijding) – in de functie van het priesterlijke gebed, verbonden met Jezus' in de lof, dank en het prijzen van de Vader zoals het in de hemel, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde constant zal zijn..

25e zondag door het jaar C

kort

Om in de geest en waarheid vol te houden is gebed een must. Om het feest te vieren komen alle volkeren samen in de het huis van gebed, de tempel, die nu niet meer ter discussie is: niet Bethel, niet Jeruzalem, maar in geest en waarheid, in het lichaam van Christus. Zo ziet Paulus het.

Luc. 16,1-13 of 16,10-13

1 Hij richtte zich ook tot zijn leerlingen: 'Er was eens een rijke man die een rentmeester had en te horen kreeg dat de rentmeester zijn eigendommen verkwistte. 2 De rijke man riep de rentmeester bij zich en zei tegen hem: "Wat hoor ik over jou? Leg verantwoording af van je beheer, want je kunt niet langer rentmeester blijven." 3 Toen zei de rentmeester bij zichzelf: Wat moet ik doen nu mijn heer mij het beheer afneemt? Werken op het land kan ik niet, en voor bedelen schaam ik me. 4 Maar ik weet al wat ik moet doen om ervoor te zorgen dat de mensen, wanneer ik van mijn beheerderstaak ben ontheven, mij bij hen thuis ontvangen. 5 Een voor een riep hij de schuldenaars van zijn heer bij zich. De eerste vroeg hij: "Hoeveel bent u mijn heer schuldig?" 6 "Honderd vaten olijfolie," antwoordde de schuldenaar. De rentmeester zei tegen hem: "Hier is uw

25e zondag door het jaar C

schuldbewijs, ga zitten en maak er gauw vijftig van¹⁰." 7 Daarna vroeg hij aan de volgende schuldenaar: "En u, hoeveel bent u schuldig?" "Honderd balen graan," luidde het antwoord. De rentmeester zei: "Hier is uw schuldbewijs, maak er tachtig van." 8 En de heer prees de oneerlijke rentmeester omdat hij slim had gehandeld. De kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het licht. 9 Ook ik zeg jullie: maak vrienden met behulp van de valse mammon, opdat jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is¹¹.

*10 Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat, en wie oneerlijk is in het geringste is ook oneerlijk als het om veel gaat. 11 Als jullie onbetrouwbaar blijken in de omgang met de valse mammon, wie zal jullie dan werkelijk belangrijke dingen toevertrouwen? 12 En als jullie onbetrouwbaar blijken met wat een ander toebehoort, wie zal jullie dan geven wat jullie zelf toekomt? 13 Geen enkele knecht kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere **verachten**¹². Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.'*

10 Een veelgevolgde exegese is deze. De rentmeester die straks op straat komt te staan kweekt goodwill bij de pachters door de contracten in hun voordeel te veranderen. Hierbij dient bedacht te worden dat het veel voorkwam dat bij bepaald leningen een hoge rente werd berekend, hetgeen de wet van Mozes uitdrukkelijk verbiedt. Om formeel aan het verbod op woekerrente te ontkomen werd er vaak een contract opgesteld waarbij een totaalbedrag werd genoemd waarbij de (woeker-)rente was inbegrepen. Het was niet ongebruikelijk dat dit bij olie 100 procent was en bij tarwe 25 procent. Wat de rentmeester nu doet als hij de pachters bij zich roept, is het opstellen van een nieuw contract waarbij de woekerrente achterwege blijft. Vandaar dat de honderd vaten olie (weer) vijftig vaten worden en de honderd mud tarwe (weer) tachtig mud. Zo maakt hij zich geliefd bij de pachters en zal hij op hun steun kunnen rekenen op het moment dat hij zelf op straat komt te staan. Bovendien was de handelwijze van de rentmeester een terugkeer naar de wet van Mozes. Zijn heer kon daar geen bezwaar tegen maken, ook al was het in zijn nadeel! Hij is wel zo slim van het de schuldenaar te doen schrijven.

11 In Matt. 5: 24 staat dezelfde uitspraak. Je kan niet én God én de mammon dienen. Als je de mammon heb gediend op aarde, dan zal je hem missen als hij er niet meer is. Zo immers eindigt de perikope.

12 μισέω miseo {mis-eh'-o} - Meaning: 1) to hate, pursue with hatred, detest.

25e zondag door het jaar C

kort

Omwille van de moeilijke vergelijking kan men kiezen voor de tekst in vetjes en de parabel weren.

In beide tekstfragmenten gaat het om de eerlijkheid en de gerichtheid op het in geest en waarheid JHWH-God, Gods Naam, dienen, eren. De waarheid doen is met de sterke evangelische woorden de oneerlijke mammon **haten**.

Vaak probeert men met allerlei kunstgrepen het onderscheid te maken tussen de weinig doordachte en creatieve manier waarop de leerlingen in het Koninkrijk van God omgaan met elkaar en het uitgekende management van de sluwe wereldse mens.

We kunnen ons afvragen. Misschien wist de rentmeester hoeveel de rijke man gefraudeerd had of valse rekeningen had opgemaakt.

Het gaat zeker ook over rentmeesterschap. We hebben de aarde in rentmeesterschap. We moeten in het bruikleen van 's Heeren eigendom niet sjoemelen. Deze oneerlijkheid kan binnen de wereld, maar als het rijk van mammon gedaan is dan blijft enkel de Heer die ons het rentmeesterschap gaf en dan komt de uitspraak *je kunt niet langer rentmeester blijven*.

Op dit stuk in Lucas volgt de parabel van de Lazarus en de rijke in purper geklede man.

De parabel past helemaal op de lezing uit Amos. Rijkdom – geld – en zelfs Mozes en Abraham kennen, die andere rijkdom, de schijnheiligheid – zijn geen garantie. God kent het hart., de ware dienaar, die verbinding heeft met de Lijdende Dienaar: Knecht des Heren. Hij is de rentmeester die niet het geld, maar de Heer dient.

VREDESZONDAG

Deze zondag is ook veredeszondag.

De : 'maak vrienden met de onrechtvaardige Mammon' gaat niet alleen maar over het weggeven van je geld. Het gaat ook over de onrechtvaardigheid ervan. Het is inderdaad de bron van veel kwaad (óók voor gelovigen...)

25e zondag door het jaar C

Het is blijkbaar heel lastig om er 'goed' mee om te gaan, niet alleen voor jezelf als je er veel van bezit, maar juist ook als je het weggeeft.

Kijk maar naar de rentmeester; hij deed ook iets goeds met zijn geld, maar hij had een dubbele agenda (allerlei verborgen motieven). Bovendien was het geld van een ander waar hij mooie sier mee maakte.

Hoeveel geld wordt er gegeven aan wapens. Oorlog of concurrentie en dood concurreren is tegengesteld aan vrede.

In *Pacem in Terris* de encycliciek van Johannes XXIII begon de tekst met rechtvaardigheid is de basis van de vrede.

Waarheid, rechtvaardigheid, liefde en vrijheid zijn de vier kernwoorden waardoor een samenleving geordend kan zijn en er dus vrede is.

SjaLoM – VREDE, wat een vorm van heelheid is. Onvrede, ruzie en oorlog wordt veroorzaakt door het ontbreken van iets; door een behoefte die niet wordt vervuld. Die evrulling is niet het geld, maar de eerlijkheid waarmee men als rentmeester ermee omgaat.

TaSjLoeM - BETALING. Met alles wat met het concept *betaling* te maken heeft wordt een balans bereikt.

SjLaMiem – OFFERS. Net zoals bij betalingen lost een offer een materiële of spirituele schuld op. Een gebed of een offer van dieren c.q. materiële zaken valt onder dit woord. Verzoening, vergiffenis brengt vrede. De christelijke liefde

gaat zover dat men zijn vijanden bemint. Dat kan wel eens wat kosten en inspanning vragen. Maar het brengt vrede. Zwaarden omsmeden tot ploegen is de uitdrukking die men ook bij de profeten vindt.